

Hals
Arkiv

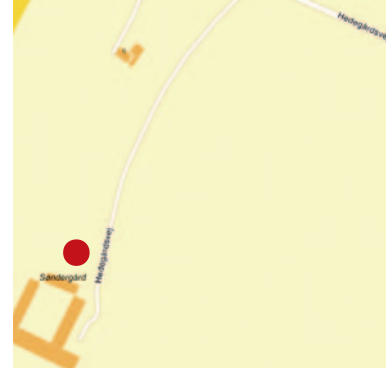
Huse i Øster Hassing Sogn

Teksten er baseret på indsamlinger foretaget af en gruppe interesserede i Øster Hassings huse, bestående af Birthe Eriksen, Jens Winther Kjeldsen, Lotte Kock, Johanne og Kaj Pallisgaard og Jørgen T. Pedersen.

Redigeret af Klem Thomsen og Asbjørn Thomsen. December 2020.

Hedegårdsvej 10, Søndergaard

Øster Hassing By matrikel 7a m.fl.

Matrikelkortet over Øster Hassing by for 1812 til 1861. ● viser med rød skrift N° 7. Under matrikelnummeret er skrevet Simon Jensen, som købte gården i 1813.

Foto: Hals Arkiv.

I 1813 sælger selvejergårdmand Søren Nielsen gården Søndergaard til sin svigersøn Simon Jensen. Simon Jensen var gift med Anne Kathrine Sørensdatter, som var datter af forgængeren Søren Nielsen og dennes hustru, Margrethe Larsdatter.

Stedet angives at have et hartkorn ¹⁾ på 6 tønder 4 skæpper 2 fjerdingkar og 1 album.

I 1846 sælges ejendommen igen til en svigersøn, da Simon Jensen sælger stedet til Jens Christian Pedersen. Sidstnævnte

var gift med Ane Marie Simonsdatter, der var datter af Simon Jensen og dennes hustru Anne Kathrine Sørensdatter. I skødet står, at handlen vedrører gården "Syndergaard i Øster Hassing By og Sogn, Kjær Herred medfølger paastaende Bygninger og underliggende Eienomme, der efter den gamle Matricul staar for hartkorn 6 Td 4 Skp 2 Fdk 1 Alb, men med den nye Matricul ²⁾ er anført for Hartkorn 4 Td 2 Skp 2 Fdk 2¼ Alb".

1) Hartkorn betød "hårdt korn", altså brødkorn, men tidligere var tønde hartkorn en enhed for værdien af landbrugsjord (en kombination af jordens areal og ydeevne). Dengang al betaling foregik som byttehandel med konkrete varer var det nødvendigt med et fælles værdimål. Man besluttede sig til at sammenligne alle varer med værdien af det såkaldte "hårde korn" eller hartkorn. Hartkorn målt i tønder (ikke at forveksle med tønder land). 1 tønde = 8 skæpper = 32 fjerdingkar = 96 album.

2) Den nye Matricul - Danmark er blevet matrikuleret flere gange, således i 1644 og 1688. De tidlige matrikler blev imidlertid ikke vedligeholdt med hensyn til forandringer i ejendomsforholdene, og efter udskiftningen i slutningen af 1700-tallet var der behov for udarbejdelsen af en ny matrikel, og det skete i 1844.

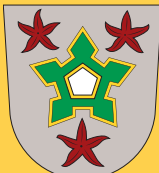
Den handlede parcel havde altså før 1844 et hartkorn på 6 tønder, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og 1 album, og efter matriklen i 1844 et hartkorn på 4 tønder, 2 skæpper, 2 fjerdingkar og 2¼ album.

Man bør i øvrigt være opmærksom på, at hovedformålet med en matrikulering er at have et grundlag for skatteudskrivning.

Den gamle akvarel af Søndergaard med vippebrønd på gårdspladsen stammer fra perioden 1890-1900.

Foto: Hals Arkiv, B12929.

Stuehuset på Søndergaard med Antons hund ved døren, omkring 1910.

Foto: Hals Arkiv, B13061.

Marie Andersen med 3 af sine børn, o. 1910. Fra venstre Anton Andersen, Sine, Marie og Katrine

Foto: Hals Arkiv, B12928.

1863

I 1863 sælger Jens Christian Pedersen "Syndergaard" til ungkarl Simon Andersen. Jens Christian Pedersen og hustruen Ane Marie Simonsdatter flytter herefter hen på gården Nygaard (Houvej 332). Simon Andersens mor, Mette Kirstine Simonsdatter, har måske bidraget økonomisk, for i forbindelse med handlen kommer hun på aftægt³⁾ på Søndergaard. Denne hæftelse blev først slettet i 1889. En yderligere hæftelse i forbin-

delse med handlen var, at Jens Christian Pedersen forbeholdt sig ret til opdræt af 2 stude på Søndergaards jorder. Denne hæftelse blev slettet i 1890.

Simon Andersen giftede sig i 1866 med Ane Marie Jensdatter. Parret fik bl.a. sønnerne Christian Anton Andersen i 1868 og Anton Andersen i 1873.

Den ældste søn etablerede sig i 1893 på gården Sønderkær (Holtetvej 53), mens den yngste søn, Anton, i 1901 overtog gården Søndergaard.

3) Aftægt er betegnelsen for en aftale, hvorefter en ny ejer (eller fæster) af en ejendom forpligter sig til at underholde den tidligere ejer og hans ægtefælle, så længe de lever. Sådanne aftaler var meget udbredte. Det aftalte underhold blev oftest fastsat ved en aftægtskontrakt, som nærmere bestemte ydelsernes art: bolig og naturalydelse som fødevarer og brænde samt tidspunktet for levering.

Aftægtskontrakten blev som oftest tinglyst på ejendommen, i andre tilfælde blev den indskrevet i skødet.

Familien Andersen og tjenestefolk i haven på Søndergaard. Omkring 1905. Nr 2 fra venstre søstrene Katrine og Sine, derpå moderen Marie og broderen Anton Andersen.
Foto:
Hals Arkiv, B13041.

Simon Andersen dør i oktober 1889, og året efter fik enken, Marie Andersen, født Ane Marie Jensdatter, adkomsten⁴⁾ til Søndergaard. Enken drev gården videre, i første omgang med den ældste søn, Christian Anton Andersen, som gårdbestyrer.

1901

I 1901 overdrager enken Marie Andersen Søndergaard til sin yngste søn, Anton Andersen. Samtidig kom enken på aftægt. Aftægtskontrakten blev indført i skødet: "Jeg forbeholder mig for min Livstid Bolig i Gaardens Vaaningshus⁵⁾ eller naar jeg foretrækker det, en anden Bolig i Gaardens Nærhed, som han efter min Anvisning skal

4) Adkomst bruges i betydningen "besiddelse af en rettighed til noget". Et dokument, som fastslår en adkomst, fx et skøde på en fast ejendom, kaldes et adkomstdokument; i dette tilfælde er dokumentet en skifteretsattest.

5) Et vaaningshus er stuehuset på en gård.

Høstfolk på Søndergaard med Anton Andersens hund på fløjen, fotograferet omkring 1910.

Foto: Hals Arkiv, B13045.

Søndergaards ni heste o. 1910.

Foto: Hals Arkiv, B13047.

Herunder til venstre Luftfoto af Søndergaard i 1946.

Foto: Sylvest Jensen, Det kgl. Bibliotek Hals Arkiv, B12843.

Herunder til højre Søkendeparret Anton og Katrine i haven i 1947.

Foto: Hals Arkiv, B13054.

lade opføre og indrette til mig. Boligen, som Kjøberen skal opføre og indrette til mig, maa koste indtil et Beløb af 3000 Kr. og den tilhører naturligvis Kjøberen til fri Afbenyttelse efter min Død. Selvfølgelig forbeholder jeg mig Ret til at færdes paa Gaardens Ejendomme hvor jeg lyster.

Kjøberen skal desuden, saa længe jeg lever, give mig fuld Underhold, altsaa Kost og Klæder, Lys og Varme, Pleje og Opvartning, Befordring og Betjening i alle Henseender godt og forsvarligt.

Skulde jeg ønske ikke saaledes at nyde Underhold hos Kjøberen, skal han være pligtig til i Stedet for at svare mig aarligt en Sum af 600 Kr. - Sex Hundrede Kroner - som betales skadesløst paa min Bolig fjerding aarlig forud med 150 Kr. hver 1 Januar, 1 April, 1 Juli og 1 Oktbr. Kjøberen skal naar jeg afgaar ved Døden fra Søndergaard give mig en til min Stand og Stilling og Egnens Skik og Brug svarende Begravelse."

Denne hæftelse bestod, indtil Marie Andersen døde i 1923.

1917

I 1917 tog Anton Andersen navneforandring til Anton Søndergaard. Han forblev ugift hele sit liv, og han fik ingen børn.

Alligevel boede der mange mennesker på Søndergaard ved folketællingerne frem til 1940, dels var der mange tjenestefolk, og dels boede hans mor der frem til 1923, ligesom hans 2 ugifte søstre, Sine (Jensine) og Katrine, boede der.

Søsteren Sine døde i 1946, og Anton Søndergaard døde selv i 1952.

*Søndergaard
fotograferet fra
gårdspladsen i
efteråret 2018.*

*Foto: Ove Jakobsen,
Hals Arkiv, B12592.*

1952

Efter Anton Søndergaards død i 1952 må hans slægtninge have overtaget stedet, dvs. søsteren Katrine og efterkommere efter broderen Christian Anton Andersen, der var død 1941 på Sønderkær.

Formodentlig er Christian Anton Andersens barnebarn, Poul Andersen, blevet bestyrer af stedet. Ved sønnen Ole Søndergaard Andersens fødsel i 1955 angives han nemlig at være gårdbestyrer på Sønder-

gaard. I øvrigt angives Poul Andersen også at være gårdbestyrer ved sit giftermål med Anna Lise Pedersen i 1954.

Katrine Søndergaard, tidligere Andersen, dør i 1956.

1956

I 1956 overtager Poul Andersen gården Søndergaard. Han var som nævnt blevet gift med Anna Lise, født Pedersen, og parret fik børnene: Ole, Hanne, Dorte, Lone og Birgitte.

1978

I 1978 får sønnen Ole Søndergaard Andersen skøde på halvparten, således at far og søn i fællesskab ejer gården

1996

I 1996 overtager Ole Søndergaard Andersen den anden halvpart af gården og bliver hermed ene-ejer.

Ole er gift med Jane Fjeldgaard Andersen, og parret har børnene: Peter, Thomas, Jacob, Mette og Marie.

*Luftfoto af
Søndergaard fra
perioden 1996
til 2010.*

Foto: Hals Arkiv.

